

Утвърдил: .....

Декан

Дата .....

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: Философски

Специалност: Психология

Ф	Ф	П	З	1	0	1	1	2
---	---	---	---	---	---	---	---	---

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

3	0	1	9
---	---	---	---

Психология на личността – втора част

Преподавател: доц. д-р Даниел Петров

Учебна заетост	Форма	Хорариум
	Лекции	30
	Семинарни упражнения	30
Обща аудиторна заетост		60
Извънаудиторна заетост	Реферат	40
	Доклад/Презентация	20
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	30
Обща извънаудиторна заетост		90
ОБЩА ЗАЕТОСТ		150
Кредити аудиторна заетост		2
Кредити извънаудиторна заетост		3
ОБЩО ЕКСТ		5
№	Формиране на оценката по дисциплината	% от оценката
1.	Текуща самостоятелна работа	25%
2.	Тест	75%
Критерии на оценяване		
За оценка „Отличен“	93 % верни отговори на теста	
За оценка „Много добър“	74% верни отговори на теста	
За оценка „Добър“	58% верни отговора на теста	
За оценка „Среден“	50% верни отговори на теста	

Анотация на учебната дисциплина:

Лекционният курс разглежда основни конструкти от психологията на личността: Аз-образ и самооценка, темперамент, потребности и мотивация, емоции и емоционална регулация, ролята на наследствеността и на средата при формирането на личността, психично

здраве и личностна патология, личност и здраве, социален конструктивизъм на нормата и патологията. Семинарните занятия обсъждат основни подходи в теориите за личността в критическа перспектива: психодинамичен, поведенчески, диспозиционен, хуманистичен, когнитивен и дейностен.
Предварителни изисквания:
Няма
Очаквани резултати:
Успешното завършване на курса предполага овладяването на специфичното за дисциплината теоретично познание за структурата, функционирането и формирането на личността, механизмите за регулация и саморегулация на поведението, както и умения за критичен анализ и сравнителен подход към изучаваните конструкти и теории за личността.

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
1.	Емоции и емоционална регулация. Подходи към изучаване на емоциите. Базисни емоции. Емоции и адаптация.	4
2.	Потребности, мотиви и мотивационен процес. Обзор на основните концепции за мотивацията. Теория за самодетерминацията на Р. Райн и Е. Диси – базисни потребности и регулация на поведението.	4
3.	Темперамент и личност. Спекулативна и емпирична традиция. Съвременни изследователски подходи. Телосложение и личност. Критичен анализ.	4
4.	Съвременни подходи към генетичните основи на поведението. Биологизация на изследванията на личността. Проучвания със семейства, близнаци и осиновени деца. Наследственост срещу среда: критически перспективи.	4
5.	Аз-образ и самооценка. Същност и структура. Динамика на Аз-образа. Самопознание, самооценка и поведение. Аз-концепция и идентичност.	2
6.	Личност, болест и здраве. Ограничения и предизвикателства на подхода. Рискови за здравето фактори в личностния профил. Позитивни личностни черти.	2
7.	Личност и психопатология – патопластични, спектърни и етиологични връзки. Социалноконструктивистка перспектива към психопатологията и критериите за "здрава личност".	4
8.	Разстройства на личността. Категориален и дименсионален подход към изследване на личностните разстройства. Класификации на личностните разстройства – МКБ и ДСН. Личностна патология и общество.	4
9.	Съвременни предизвикателства към психологията на личността. Социални и политически аспекти на науката за личността.	2
<i>Теории за личността – семинарни занятия:</i>		

10.	Структура на личността в психоанализата на З. Фройд. Тревожност и защитни механизми. Психоаналитична характерология. Емпиричен статус. Аналитичната психология на К. Юнг. Нагласи, функции и психологически типове. Методи и съвременна оценка.	4
11.	Индивидуалната психология на А. Адлер. Непълноценност, компенсация и свръхкомпенсация. Приложение на индивидуалната психология. Неврозите и личностното израстване в теорията на К. Хорни. Невротични защити и потребности.	2
12.	Обществото и личността в теорията на Е. Фром. Механизми за бягство от свободата. Характерови ориентации. Изследователските методи на Е. Фром. Съвременни изследвания.	2
13.	Психология на "Аза" в теорията на Е. Ериксън. Психосоциално развитие на личността. Психоистория и психобиография. Изследователски методи и съвременни изследвания.	2
14.	Теория на Б. Скинър за оперантното обуславяне. Контрол на човешкото поведение. Приложения на оперантния бихейвиоризъм и критичен анализ.	2
15.	Когнитивният бихейвиоризъм на Дж. Ротър. Вътрешен и външен локус на контрола. Междуличностно доверие. Теория за социалното учене на А. Бандура. Реципрочен детерминизъм. Учене чрез модели. Процеси на саморегулация.	2
16.	Теория за усвоената безпомощност на М. Селигман. Безпомощност и мотивация. Обяснителен подход – измерения. Ролята на оптимизма.	2
17.	Теория за чертите на Г. Олпорт. Психолексикален подход. Идиографично изследване на личността. Факторната теория на Р. Кетъл. Наследственост и среда. Етапи в развитието на личността. Изследователски инструменти и съвременна оценка.	2
18.	Факторната теория на Х. Айзенк. Критерии за идентифициране и йерархия на факторите. Измерения на личността и биологична основа. Наследственост и среда.	2
19.	Петфакторен модел за личността. Преход към петфакторна теория. Инструменти за оценка.	2
20.	Теория за себеактуализацията на А. Маслоу. Мотивация, метамотивация и йерархия на потребностите. Теория за себеактуализацията на К. Роджърс. Развитие на Аза. Психотерапия и съвременни изследвания.	2
21.	Психология на личните конструкти на Дж. Кели. Лични конструкти и тяхното приложение. Когнитивно-афективна личностна система на У. Мишел и Ю. Шода. Личност и ситуация.	4
22.	Обществените отношения и формирането на личността (А. Н. Леонтиев, Б. Ананиев). Личността като предмет на изследване в марксистката психология. Социалните ситуации, дейността и развитието на личността. Към проблема за човешката индивидуалност.	2

Конспект за изпит

№	Въпрос
1.	Емоции и емоционална регулация.
2.	Потребности, мотиви и мотивационен процес.
3.	Темперамент и личност.
4.	Съвременни подходи към генетичните основи на поведението
5.	Аз-образ и самооценка.
6.	Личност, болест и здраве.
7.	Разстройства на личността.
8.	Психодинамичен подход към личността.
9.	Поведенчески подход към личността.
10.	Диспозиционен подход към личността.
11.	Когнитивен подход към личността.
12.	Хуманистичен подход към личността.
13.	Дейностен подход към личността.

Библиография

Основна:

- Шулц, Д. (2004). *Психология на растежа: модели на здравата личност*. София, Наука и изкуство.
- Carducci, B. (2009). *The psychology of personality: viewpoints, research and applications*. Chichester : John Wiley & Sons.
- Corr, P. J & Matthews, G. (Eds) (2009). *The Cambridge Handbook of Personality Psychology*. NY: Cambridge University Press.
- Dumont, F. (2010). *A History of Personality Psychology: Theory, Science, and Research from Hellenism to the Twenty-First Century*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Feist, J. Feist, G. (2012). *Theories of personality* (8th ed.). Boston: McGraw-Hill.
- Heckhausen, J. & Heckhausen, H. (2008). *Motivation and action*. Cambridge: Cambridge University Press.

Допълнителна:

- Адлер, А. (2007). *Човекознание: увод в индивидуалната психология*. Здраве и щастие.
- Айзенк, Х. Ю. (ред.) (1987). *Модел за личност*. София: Наука и изкуство
- Ананиев Б. (1976). *Човекът като предмет на познанието*. София: Наука и изкуство.
- Бренър, Ч. (1993). *Психоанализа-основен курс*. София: Отворено общество.
- Георгиева, Р. (2012). *Психотерапията на Карл Роджърс*. София: Изток-Запад.
- Дилова М. (2008). *Експериментална психология на себепознанието*. София: НБУ.
- Екман, П. (2011). *Излъжи ме, ако можеш*. София: Жануа 98.
- Еленбергер, А. (2006). *Откриването на несъзнаваното. История и развитие на динамичната психиатрия*. София: Леге Артис.
- Ериксън, Е. (2013). *Идентичност - младост и криза*. София: Рива.
- Изард, К. (2017). *Психология на емоциите*. София: Здраве и щастие.
- Кречмер, Е. (1996). *Медицинска психология. Строеж на тялото и характер*. София: Евразия
- Маслоу А. (2010). *Мотивация и личност*. София: Кибеа
- Международна класификация на болестите - 10 ревизия* (1992). Глава V - психични и поведенчески разстройства. София: Програма за комплексно изследване на човека и мозъка.

- Обуховски К. (1981). *Психология на човешките стремежи*. София: Наука и изкуство.
- Петров, Д. (2010). Предпазно-мотивационна теория и превенция на рисковото сексуално поведение. В: *Годишник на СУ, ФФ, книга Психология*, Т. 102.
- Петров, Д. (2011). Теория за самодетерминацията и регулация на здравното поведение. В: *Годишник на СУ, ФФ, книга Психология*, Т. 103.
- Петров, Д. (2012). Привързаност и качествени измерения на романтичните взаимоотношения в ранна зряла възраст. В: *Годишник на СУ, ФФ, книга Психология*, т. 104.
- Петров, Д. (2013). Българска адаптация на кратката скала за търсене на усещания (BSSS). В: *Годишник на СУ, ФФ, книга Психология*, т. 105, под печат.
- Петров, Д. (2016). *Привързаност и личностна патология*. София: УИ „Св. Кл. Охридски“
- Петров, Д., Силгиджиян, Х. (2011). Личностни черти и рисково сексуално поведение,. В: *Българско списание по психология*, 3-4, с. 814-821.
- Петров, Д., Силгиджиян, Х. (2012). Конвергентна валидност между два самооценъчни инструмента за оценка на индивидуалния стил на привързаност: RQ и ECR-R. В: *Сборник доклади от I национална конференция по клинична и консултативна психология*, 171-178.
- Ратнер, Й. (2005). *Психоанализа: класиците*. София: Кибеа.
- Рейковски Я. (1980). *Експериментална психология на емоциите*. София, Наука и изкуство
- Роджърс, К. (2015). *Начин да бъдеш*. София: Изток-Запад.
- Сев Л. (1972). *Марксизмът и теорията на личността*. София: Партиздат
- Селигман, М. (2001). *Как да бъдем оптимисти*. София: Кибеа
- Скинър, Б. (2017). *Отвъд свободата и достойнството*. София: Изток-Запад.
- Справочник за диагностичните критерии на ДСН-IV-ТР*. (2009). София: Изток-Запад.
- Тодоров, В. (1997). Към проблема за описанието на личността: петфакторен модел. *25 години Институт по психология - юбилеен сборник*. София: Академично издателство "Проф. Марин Дринов".
- Фридман, Х., Мартин, Л. (2011). *Проект Дълголетие*. София: Обсидиан.
- Фройд, А. (2017). *Егото и защитните механизми*. София: Изток-Запад.
- Фройд, З. (1997). *Аз и то*. Eurasia
- Фром, Е. (2003). *Анатомия на човешката деструктивност*. София: Изд. Захарий Стоянов
- Фром, Е. (2005). *Бягство от свободата*. София: Изд. Захарий Стоянов.
- Хорни, К. (1998). *Основи на психоанализа*. Imago Mundi
- Хъбел Л., Зиглер Д. (1997). *Теории личности*. Санкт-Петербург: "Питер"
- Юнг, К.Г. (2016). *Психологически типове*. София: Леге Артис.
- Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 5th ed. (DSM-V). (2013). APA.
- Ewen, R. (2009). *An Introduction to Theories of Personality*. 7th edition. Hillsdale: LEA.
- Hall C. S. & Lindzey. G. (1998). *Theories of personality*. 4th ed. New York: Wiley.
- Hogan, R. (Ed.) (1997). *Handbook of personality psychology*. San Diego: Academic Press.
- Mischel, W. (2014). *The Marshmallow Test*. New York: Little, Brown and Company.
- Mischel, W., Shoda, Y., & Ayduk, O. (2007). *Introduction to personality: Toward an integrative science of the person (8th ed.)*. New York: Wiley.
- Pervin L.A. (2008). *Personality: Theory and Research*, 3rd ed. New York: John Wiley.
- Strelau, J. (2002). *Temperament: psychological perspective*. NY: Kluwer Academic Publishers.
- Tucker, W.H. (2009). *The Cattell Controversy: race, science, and ideology*. Champagne: University of Illinois Press.